

ÁRA 30 FILLÉR.

Ötvenkettedik évfolyam.

31—32. szám. Debrecen, 1932 augusztus 6.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Iskoláink sorsa.

A gondok között is legnagyobb gond, hogy mi lesz az iskoláinkkal. Mert itt nemcsak a külső veszedelmekkel kell számolnunk, hanem a magunk gyöngeségével is, amely ugyanis szinte hajlamossá tesz az iskoláink feláldozására.

Tudvalevő, hogy baj van mindenfokú iskoláinkkal. A debreceni Kollégium is súlyos válsággal küzd. Költségvetését nagynehezen sikerült egyensúlyba hozni, azonban közbeszólt az időjárás. A tiszadadai birtokról ebben az évben aligha lehet a számításvett jövedelmet megkapni. A kitűnő Szomjas Gusztávval, aki páratlan buzgósággal a maga sok baja közt is ráért önkéntes és ingyenes vagyonfelügyelő lenni, magánszorgalomból kinnjártunk a dadai birtokon és szomorúan láttuk, hogy búza, mondhatni, mi sem termett s a haszonbérő, legalább is kellő időben, bizonyára nem tud fizetni. Akkor pedig a különben is borotvaélen járó költségvetésű Kollégium könnyen súlyos anyagi zavarok közé kerül. Valószínűen éppen ilyen nehéz a helyzet a magyar reformátusok másik nagy kollégiumánál, a sárospatakinál is, amelynek jövedelmét nem kis részben ugyancsak mezőgazdasági ingatlan adja s amelynél még a nem régen történt építkezés is bizonyára nehezíti a helyzetet. Azt hiszem, azt nem kell senki előtt sem erősíteni, hogy ezeket a nagy intézményeket bármily súlyos áldozatok árán, még egyébként nagybecsű intézményeknek feláldozása árán is, meg kell mentenünk és utódaink számára biztosítanunk.

Ebben tán nincs is köztünk véleményeltérés. Azonban van az elemi népiskolákat illetően. Nagyon sok helyről kapom az értesítést, hogy a súlyos gazdasági viszonyok kényszerre alatt az elemi iskolákat át akarják adni az államnak vagy a községnek, vagy akárkinek, aki veszi, csak fenntartani ne kelljen. Nagy és kicsiny egyházközségek egyaránt eveznek ebben a hajóban. Még szerencse, hogy az iskolától megszabadulás nem megy olyan könnyen, mert ha könnyedén lehetne, úgy hajigálnák ki az egyházból, mint a homokszákokat a léghajóból.

Az is érdekes, hogy ebben a vonatkozásban sok helyt látunk egészen szokatlan jelenséget, tudniillik a lelkésznek és a községi jegyzőnek teljes harmóniáját. A jegyzőnél ugyanis az a gondolat vezet, hogy ha már a községnek kell szolgáltatni pénzt az iskola fenntartásához, legalább ő parancsoljon az iskolában, ne a pap. A lelkésznél meg az a gondolat az iránytszó, hogy a tanítókkal ezentúl a jegyző civódjon, ne ő.

Elismerem, hogy van azonban ennél sokkal nemesebb és sokkal tiszteletreméltóbb ok is. Sőt bizonyára az esetek többségében ez a tiszteletreméltó elgondolás vezet. Hogy tudniillik az iskola-fenntartás terhétől megszabadult egyházközség a szoros értelemben vett egyházi célokra jobban tud költeni, mint úgy, ha minden jövedelmét az iskola foglalja le. Jól tudom, hogy lelképásztorainkat általában ez vezeti. Némi lyikőjük még azt is kiszámította már, hogy mennyivel lehet mérsékelni az egyházi adót és mégis mennyivel több vallásos és keresztyéni munkára fog jutni akkor is.

Ez azonban rettenetes csalatkozás. Az egyházközséget nem lehet szétválasztani a tagjaitól. Amint szerencsétlen állami politika volna az, amely csak azt nézné, hogy az állam kasszája tömve legyen, a lakosok anyagi helyzetével pedig egyáltalán nem törődnek, és amint az ilyen állami politika előbb-utóbb robbanásához vezetne: éppenúgy, sőt méginkább, az egyháznak is figyelemmel kell lenni arra, hogy tagjai bármely minőségükben milyen terhet viselnek, mert ha ezt figyelmen kívül hagyja, itt a robbanás, a szétrobbanás még könnyebben bekövetkezik.

Ha például községi adóban ötven, egyházi adóban harminc százalékot visel a magyar — ami a könnyebb adózási esetek közül való —, együtt nyolcvan százalék a helyi szükségletekre fizetni valója. Ezen a számon semmit sem változtat az, hogy az iskola átadása folytán az egyháznak csak húsz, ellenben a községnek hatvan százalékot fog fizetni, mert a nyolcvan százalék ugyanis csak meg lesz. Sőt valószínűen több lesz. Mert az egyháznál azt fogja diktálni

az emberi gondolkodás, hogy íme most az adó leszállításával alkalom nyílik eddig nem teljesíthetett fontos egyházi feladatok teljesítésére, tehát ne szállítsuk le az adót pontosan annyival, amennyibe az iskola került, elég lesz tíz helyett nyolc százalékos mérséklés is. Viszont az iskola buzgói meg azt fogják mondani: eddig az egyház nem bírt teljesíteni sok minden nélkülözhetetlen iskolai szükségletet; most úgyszólván kevés lesz az iskolai külön adó, hát valamivel többen is meg lehet állapítani, szedjük az eddigi tíz helyett tizenkettőt, hogy minden kiteljen. Vagyis mire meglesz a takarékoság érdekében tett változás, négy százalékkal emelkedik a helyi teher.

Erre lehet azt mondani, hogy feltevés. De olyan feltevés, ami nagyon valószínű.

Az pedig egyre megy, hogy ugyanaz a református magyar a községi adó nagysága miatt nem tudja fizetni az egyházi adóját, vagy az egyházi adó nagysága miatt.

Azazhogyan mégsem egészen mindegy.

Mert ha az a református magyar az egyházunk iskolájában nő fel, mégis csak buzgóbb híve lesz a mi vallásunknak, tehát nehezebben szakad el tőle, mintha községi iskolában görög katolikus vagy zsidó vallású tanító tanítja.

Erre meg azt méltóztatnak mondani, hogy ki kell kötni a tanítók református vallású-voltát. Ezt meg lehet kísérteni, azonban nem bizonyos, hogy sikerül. Sőt inkább az a valószínű, hogy nem sikerül. Vagy esetleg a tárgyalások során megállapodnak ugyan, hogy a tanítónak református vallásúnak kell lenni, azonban a felettes hatóságok — vármegye, kormány — majd kitörlik ezt a pontot a szerződésből és mikor a szerződés ezzel a változtatással kapja meg a felső jóváhagyást, akkor már nem tudjuk a dolgot visszaadni. Egyébként arról is biztosíthatom olvasóimat, hogy az efféle kikötéseket, ha meg voltak is, eddig sem mindig respektálták s ezáltal sem fogják pontosan megtartani.

Tegyük fel azonban, hogy református vallású lesz mindig a tanító. Hát azt kérdelem a lelkipásztor uraktól: nem láttak még sohasem református vallásúnak bizonyított egyént — esetleg tanítót, esetleg más foglalkozását —, akit nem kötött semmi más az egyházunkhoz, mint a keresztlevele és az egyházi adó kedvetlen fizetése? Vagy legfeljebb az a nemes vágy, hogy így az egyházon belül legyen módja állandóan bosszantani a papot.

Hát ilyenféle ember is kerülhet a tanítói hivatalba. Akkor pedig tán mégis csak jobb, és nemcsak az egyház, hanem még a lelkipásztor személyes érdeke szempontjából is jobb, ha a tanító egy kicsit a lelkipásztor felügyelete és vezetése alatt áll.

Nagyon nagy ügy az iskolánk ügye. Őseink nem ok nélkül nevezték az iskolát az egyház veteményes kertjének. Én, ha lelkipásztor vol-

nék, sohasem merném magamra venni azt a rettentő felelősséget, hogy egy iskolát kiadjak az egyház testéből.

Kun Béla.

TUDOMÁNY

Bevezetés a Barth Károly theológiájába.

— W. A. Visser t'Hooft —

(Folytatás).

Micsoda tehát a hit? Lássuk először is azt, hogy micsoda *nem*. A hit nem azonos sem a vallással, sem a kegyességgel. Ez a két fogalom az emberi valóságok világába tartozik bele. Mindakettő földi talajon nőtt virág: ezért mindakettőnek époly kevés köze van Istennel, mint az emberi szív, vagy az emberi szellem bármely más tevékenységének. Sőt mondhatunk többet is ennél: mindakettő legtöbbször tagadása a hitnek, mert megpróbálják a hitet utánozni, holott valójában egyenes ellentétei annak. Ezek emberi utak az Istenhez való eljutásra: bábeltornyok, prometheusi istenkihívások. — A „vallásos” ember östípusa nem más, mint a farizeus. A vallásos emberek telve vannak göggel a maguk belső gazdagsága, reménységei, eszményei alapján. Ők egyezkedni próbálnak az Istennel.

A modern theologia leggyászosabb tévedése éppen az, hogy összetévesztette a vallást és a hitet. Schleiermacher óta, kivált pedig azóta, hogy a theológiában trónra ültek a lélektani módszerek, a theológusok a „vallás” fogalmának bővölete alatt állottak s ezt a fogalmat tették theológiájuk uralkodó kategóriájává. Pedig a „vallás”-nak a keresztyén theológiához semmi köze. A vallás ügye, meg a keresztyén hit ügye nem azonos, sőt nagyon is különböző két ügy. Sőt az is lehetséges, hogy éppen a „vallás” mai csődjéből lehet a legerősebb reménységet meríteni arranézve, hogy újra fel fogjuk fedezni a keresztyén hitet. Mert a hit ott kezdődik, ahol az emberek megszűnnek abbéli törekvésüktől, hogy maguk tornásszák föl magukat Istenhez. A hit annak az elismerése, hogy az Isten maga cselekszik, hogy Őneki igéje van, amelyet hozzánk intéz. Mi ezt az Igét nem tudjuk megteremteni: Ő maga adja azt nekünk. Mi még csak „birtokolni” sem tudjuk ezt az Igét. „Hiszek, Uram! légy segítségül az én hitetlenségemnek” — így hangzik minden keresztyénnek a kiáltása. A hit engedelmesség Isten iránt, elfogadása az Ő kegyelmének. Felelet arra a kérdésre, amelyet Ő tesz föl nekünk.

Hogy a hitnek ezt az aktusát kísérik-e, vagy nem kísérik általunk úgynevezett vallásos tapasztalatok, az itt nem sokat jelent. A hitben egyedül az a fontos, hogy az *Istenben* való hit legyen. A vallásról mi beszélhetünk úgy is,

hogy még csak célzást sem teszünk az Istenre. Vannak vallások, amelyek Istennek semmi szükségét sem érzik. Sok vallásos embert igen jól kielégít a maga vallása és Istenre nem szorul rá. A hit ellenben semmi, hogyha nem Istennel való viszony, hogyha nem isteni aktus, amelyre az ember felel. Hogyan lehessen bennünk befogadóképesség Istennek ránk irányuló cselekvésével szemben, hogyha mi azzal vagyunk elfoglalva, hogy vallásos tapasztalatokat, mystikus élményeket halmozunk fel magunkban? Istennek a lelki szegényekre van szüksége, azokra, akik nem hisznek többé a saját „vallási” gazdagságukban. Ezért teszi Barth ezt az igazán „dialektikus” kijelentést: „Az ember abban, ami Isten, csak a maga *nincsen*-ével vehet részt.” A mi feladatunk tehát abban áll, hogy megteremtjük magunkban azt az ürt, amelyet egyedül Isten tud kitölteni.

Már most az a kérdés: vajjon ez a hit, ez a minden mást meghaladó álláspont, a természetes tapasztalat korlátainak ez a föltétlen túllépése miként befolyásolja az ember e világi tevékenységét? Erre a kérdésre nem lehet felelni csak úgy egyszerűen, valami már kész válasszal. Az erkölcsi problémák könnyed, világos megoldásai nem a hit világába tartoznak, hanem a törvény világába, mert föltételezik, hogy az Isten akarata bizonyos szilárd szabályok sorozatában áll — akár a tízparancsolatot értsük ezen, akár a hegyi beszédet, akár a modern humanitárius tanokat. Nem számolnak ezek a megoldások azzal, hogy az Isten akarata nem valami elvont igazság, hanem jelenvaló, aktuális igazság, amely rá van szabva külön-külön mind-egyikünkre. És nem számolnak egy még fontosabb dologgal sem, t. i. azzal, hogy ezt a kérdést: „Mit kell cselekednem?” mindig nyomon követi ez a másik: „Vajjon azt, amit cselekednem kell, meg tudom-e cselekedni?” — Emberi állapotunkhoz tartozik, hogy ez a második kérdés újra meg újra semmivé teszi a mi szép eszményeinket és álmainkat. Mi, amennyiben léteünk, mindig és mindnyájan ugyanabban a helyzetben vagyunk, amelyben Pál apostol: „mert nem azt mivelem, amit akarok, hanem amit gyűlölök, azt cselekszem”. Ne tessék ebben valami erkölcsi pesszimizmust látni, mert ez egyszerűen csak reális értelmezése az emberi életnek *Istennel való viszonyában*. Istennel való viszonyában! Mert a bűn nem ugyanaz ám, mint az erkölcsi rossz. A bűn csak az Istennel való viszonyban létezik, mert nem egyéb, mint lázadás az Isten ellen. Valamennyi erkölcsi rendszer végre sem egyéb, mint agyrem, amelynek lendülete megtörik a lét valóságával való érintkezésben. De hogyha ez így van, akkor mindazok, akik hit által járnak, akik találkoztak az élő Istennel és akik ennek következtében tudják, mi a bűn (a maguk életében is, meg az őket környező világban is), mindazok nem tudják magukévá tenni azt az általános lelkesedést, amely a világ megjaví-

tására, ennek vagy annak az emberi helyzetnek a reformjára, az élet különféle területeinek „krisztianizálására” törekszik. Nem tudják pedig magukévá tenni azért, mert tudatában vannak minden emberi törekvés kérdéses voltának és mert látják, mennyire hatástalan minden olyan erkölcsi erőfeszítés, amely az emberi létezésnek nem egy radikálisabb felfogását veszi alapul.

Azt jelenti ez már most, hogy az ilyen hívő emberek félrehúzódnak, tétlenül üldögelni? Egyáltalában nem. Sőt ott lesznek legelő a gáton, folytonos munkában. Ha csakugyan hit által járnak, éjjel-nappal dolgozni fognak ott, ahová őket Isten állította: ámde a munkásságuk módja különbözni fog a lelkesedőkéitől. Nem fognak hiú reményeket szövögetni munkálkodásuk sikere felől és nem fognak elcsüggedni, hogyha nem érnek célt. Híven meg fognak állani, mert az ő munkásságuk a személyes Isten iránt való személyes engedelmség dolga és nem függ attól, hogy bizonyos földi célok megvalósulnak-e. Hogy *mit* fognak cselekedni, azt ők maguk döntenek el Istennel. Negatív oldalról tekintve, a küldetésük folytonos tiltakozás lesz minden emberi bálvány ellen, bármily nevet viseljen az: hívják akár kapitalizmusnak, akár kommunizmusnak, akár nacionalizmusnak, akár internacionálizmusnak. Ámde az a tiltakozás nem lesz forradalmi jellegű a szó megszokott értelmében, mert az a forradalom, amelyet a keresztyén igehirdetés prédikál, más természetű: hirdeti a forradalmosítást mindannak, ami emberi, tehát a forradalmár forradalmosítását épp úgy, mint a konzervatívét.

A keresztyén ember erkölcsi tevékenysége, az Isten világosságában megtekintve, hiábavaló, mert az Isten országa akkor jó el, amikor annak eljöttét Isten maga kitűzte, az ember pedig nem cselekedetei által, hanem egyedül csak a hite által igazul meg. És mégis: a quietismus tétlensége, vagy az önelégült „polgári” restség nemcsak önmagában értéktelen dolog, hanem egyenes engedetlenség Isten tettreszólitó akaratával szemben. Itt is két mélység között járunk: az egyik a sürgő-forgó moralizmusé, amely a világ újjáalakításának és az emberi haladásnak bálványait imádtatja velünk — a másik meg a quietismusé, amelyik azt tanácsolja, hogy fogjuk föl az életet egészen passzív módon. Mindkettő a Szentlélek elleni bűn.

(Vége köv.)

KÜLFÖLD

Újabb prot. egyesülési törekvés Amerikában. Mint az „Amerikai Magyar Reformátusok Lapja”-ból olvassuk, a Reformed Church in the U. S. és az Evangelical Synod of North America, egyesülési tervet készítettek. Eszerint minden egyház és intézet megtartja a maga nevét, amely mellett csak azt fogják röviden jelezni, hogy ők az egyesült Evangelikus és

Református közegyház tagjai. Névcseréről, vagy hittani változásról nincsen szó. A közegyháznak együttesen a jövőben 27 egyházkerülete, 124 egyházmegyéje, 2488 lelkésze és 2917 egyházközsége lenne. A lelkek száma egymillió-százezer körül. 11 árvaház, 11 aggmenház és 11 kórház, továbbá 96 millió dollár vagyon hirdetné még szemmel láthatólag az egyesülés áldásait. Az egyesülési tervet a magyar gyülekezetek presbiteriumai is sorban tárgyalják. (U. S.)

IRODALOM

Világhatalom és Isten országa. Írta Kroeker Jakab, a „Világosság Keleten“ c. missziói szövetség igazgatója. Németből fordította Ferenczy Károly dr. Debrecen, 1932. 8-rét, 191 lap. Ára 3 P 40 fillér.

Ez a munka a Dániel könyvéről szóló bibliai tanulmányok sorozata. Szerzőjének kivételes módon megvan az a kegyelmi ajándéka, hogy az ószövetségi apokalyptika legidegenszerűbb szövevényein át is biztos kézzel kalauzoljon az egyetlen, örök és önmagával mindig azonos Ige megértésére. Teljes bibliakritikai tudás birtokában, a tudományos kortörténelem kérdéseit a legpontosabban ismerve, mégsem tudósokhoz szól, hanem minden szomjas lelkű és legalább némi műveltséggel bíró emberhez, aki vágyik meghallani a világtörténelem mai fergetegében Istennek halk és szelid hangját, amely éppen azért, mert olyan halk és szelid, véghetetlenül erős és ítélettel éppúgy terhes, mint áldással. Magyar nyelven még nem jelent meg munka, amely csak megközelítőleg is ennyire közel tudná vinni a keresztyén nagyközönség, a többekévesebbé művelt átlagos bibliaolvasó lelkéhez élő és döbbenetesen aktuális Igeként a Bibliának ezt a ma történelmi egyházaink körében legkevésbé olvasott s megfelelő vezetés nélkül mindenestre legérthetlenebb vagy legjobban a szekta tévútjára vezető részét: az apokalyptikát. Kroeker nem kisebb dolgot tár fel itt előttünk, mint az egész világtörténetnek keresztyéni szempontból, tehát a Kijelentés szempontjából, annak szervesen egységes távlatában felfogott, egyedül lehetséges értelmezését. Sokkal több és mélyebb, bár egyszersmind végtelenül egyszerűbb dolog ez, mint minden történetfilozófia. Itt az embernek lapról-lapra erősödik az a benyomása, hogy nem elvont emberi okoskodás fáradságosan kitermelt eredményeivel áll szemben, hanem tolmácsot hall, aki csak azt mondja, ami reábiztatott, és mondja olyan egyszerűen és természetesen, hogy másként, engedelmesebben s hűvebben nem is lehetne tán mondani. Szeretném, ha minden gondolkozó magyar bibliai keresztyén újra, meg újra elolvasná ezt a könyvet. Nagyban hozzájárulna ez ahhoz, hogy a mai ítéletes világválságunkban — amely minden mást megelőzőleg az öncéllá lett vallásnak és

földi egyháznak megérdemelten és logikusan bekövetkezett válsága — a magyar evangéliumi keresztyénségnek legalább egy kis választéka megszűnnék kínosan kapkodni és tapogatózni, ami ma még, sajnos, néha legjobbjainknál is tapasztalható s világosan meglátná, hogy Istennek régesrég kijelentett örökérvényű akaratára szerint mi vár ma a földi egyházra és milyen szörnyű ítélet fog tartatni az önálló „kultúr-hatalomként“ szerepelni akaró vallás fölött. A könyv lelki hátterét az orosz antikrisztianizmus adja, amelyet a szerző nemcsak mostani akút és végleges formájában ismer igen jól, hanem ismer már abból az időből, amikor még a cárizmus alatt egyelőre csak mint a tiszta evangéliumnak kegyetlen üldözése, a Krisztussal vajmi csekély közösséget tartó orosz állam-egyháznak zsarnoki elterpeszkedése jelentkezett: mert az a helyzet lépeső volt a mostanihoz s emezt anélkül lehetetlen megérteni. Az ne zavarjon senkit, hogy a szerző nem „történelmi kálvinista“, hanem akinek módja van hozzá, hasonlítsa össze ezt a könyvet a Kálvin Dániel-kommentárjával s örömmel fogja látni, hogy a genfi prédikátor és a mennonita Kroeker lényegileg azonos eredményre jut, aminthogy ez az engedelmesen elfogadott és szerves egységként felfogott Ige fényében nem is képzelhető másként.

A fordítás világos, gördülékeny munka, a címlap képe pedig — Tóth Iona nyíregyházi leánykálvineumi rajztanár művészi alkotása — csodálatosan kifejező a maga egyszerű, de mély symbolismusával.

R. I.

A világháború idején elhangzott és nyomtatásban is megjelent prédikációk és imádságok jegyzékét szeretném összeállítani, illetőleg rendszeresen feldolgozni. Tisztelettel kérem azokat a lelkészeket, akiknek ilyen beszédük vagy imádságuk van, szíveskedjenek belőle egy példányt nekem megküldeni, illetőleg hozzájárulni ahhoz, hogy felhasználásuk után a budapesti theologia Ráday-könyvtárának ajándékoztassanak nevükben a munkák. Kár volna ezt az anyagot, mely olyan sok értékes adatot tartalmaz stílárís, buzgóság, irodalmi, történelmi szempontból, elkallódnia engedni és fel nem dolgozni, meg nem őrizni a közelmúltnak annyira értékes kincsét. Dr. Incze Gábor Budapest, II., Margit-körút 54.

Magyar Református Kántorkönyv. Cziriák Zoltán, Iványi Antal, vitéz Maklár Lajos és Szabó Gyula támogatásával szerkesztette: Hodossy Béla nyug. tanítóképzőintézeti igazgató, okl. zenetanár. Kiadja: a Magyar Református Énekvezérek Egyesülete. (Zeneműnyomda.) Ára 12 pengő. Megrendelhető Cziriák Zoltán pénztárosnál, Kisújszállás. A hatalmas terjedelmű munkát tájékoztató *Előszó* vezet be. Majd az ezután következő *Bevezetés*-ben az orgona szakszerű leírását, kezelési módját nyújtja egyes összefoglalásban. A kellő technikai utasítások mellett felsorolja az istentisztelet rendjét, igen megszívlelendő tanácsokat nyújt;

kiváltképpen honoráljuk ezt a konklúzióját: „Folytonos figyelem, tanulás, jó ízlés és tapintat legyenek a kántor vezetői és tanácsadói.” — A kottás részt a „Nemzeti Hiszekegy” vezeti be, a dallam szerzője: Szabados Béla közismert s méltán klasszikus szépségűnek nevezhető letétjében. Utána A) a zoltárok és B) a dícséretnek direkt orgonajátékra letett kíséretei jönnek, melyek mindenkor tekintettel vannak a pedálkíséretre is. Meg kell állapítanunk, hogy ily gazdag tartalmú kántorkönyv, magyar református istentiszteleteink szolgálatában eddig még nem jelent meg. Igen sok, kivált használatosabb dallamainkat 2—3 letétben is közli, kiváló szerzők alkotásaiban. A kántorkönyv bár tiszteletben tartja a szent hagyományokat s nem akarja mindenáron széttegni Szotyorink babérjait: mégis elmondhatjuk, hogy új utakat is tör s a legjobb értelemben haladást jelent. Hadd emeljük ki Siklós XXXIII. és LXV. zoltárját, Szabados XC. zoltárját és 63. dícséretét, meg Árokháty páratlan szépségű XCI. zoltárját. Ezek a darabok oly magas művészi nívón mozognak, hogy megérdemelnék, hogy minden kántorunk sőt képezdész és theologus diákunk könyv nélkül betanulná s ezáltal zenei ízlését növelné. Elismeréssel kell szólnunk a szerkesztő, Hodossy Béla egyszerű kivitelű, de jellegzetesen tömör s felemelő hatású letétjeiről; ezáltal nem akarjuk elhanyagolni a többi szerző tiszteltreméltó érdemeit sem, akik kivétel nélkül derekas munkát végeztek. Örömmel üdvözljük azt az újítást, hogy javarészt minden énekhez stílusos elő- és utójáték csatlakozik; helyeseljük, hogy összehasonlítás kedvéért, rendszerint második helyen, néhány francia, német és skót korál-átírást is közöl. Valamit nélkülözünk: néhány nagyobb léleketű önálló orgonadarabot, melyre a mű nevelő célzatáért okvetlen szükség lett volna (pl. esküvői alkalomra). Hogy a mű teljesen hibamentes volna, el sem képzelhető. Egy-egy bántó akkord, stílustalan szólamvezetés, bizony bennmaradt (pl. a 93. oldalon a 32. dics.) a kottájában a 3. éneksor 2-ik akkordja, ugyanott a 4. éneksor utolsó akkordja nagyon kiri...) E lényegtelenebb, mondjuk szépséghibáktól eltekintve, teljes elismeréssel köszöntjük és a legszívesebben ajánljuk az új *Kántorkönyvet*. **Uray Sándor.**

Megrendelési felhívás. A napokban megjelenik a Gyakorlati Keresztyénség Világmozgalma c. munkám, melyben a stockholmi konferencia történetét, tárgyalt anyagát és a belőle támadt Élet és Munka világmozgalmat ismertetem a magyar protestantizmus számára. A stockholmi konferencia azokhoz a problémákhoz nyult hozzá, amelyek miatt a legtöbb támadás érte és éri keresztyénségünket. Szembenézett a gazdasági és ipari, a társadalmi és erkölcsi kérdésekkel. Meghatározta a keresztyén egyház feladatait a családi élet, a büntetés, a szórakozás, az alkohol, a nemzeti- és fajközötti érintkezés, valamint a keresztyén neve-

lés kérdéseiben. Látható tehát, hogy ebben a mozgalomban „majdnem az egész keresztyénségnek egyöntetű programja testesült meg”, amint azt Ravasz László a munkához irt előszavában mondja. A munka ismerteti továbbá a mozgalom hatását a világ egyházaira és mai helyzetét. Bizva abban, hogy a magyar protestantizmus, éppen a mai nehéz időkben, érdeklődni fog a keresztyénségnek éppen ezekre a legégetőbb kérdésekre adott feleletei iránt, tisztelettel kérem a munka megrendelését ezen a címen: Makay Miklós okl. református lelkész Pestszentlőrinc, Kolozsvár-utca 34. A könyv ára 1.50 +0.20 P portóért a könyvben érkező csekkklapon küldendő be.

HALOTTAINK

Asztalos Kálmán

1864—1932.

Királydaróci Asztalos Kálmán, a fábánháza református egyház buzgó lelkipásztora, a nagykarolyi egyházmegyének előbb pénztárnoka, majd haláláig tanácsbírája július 22-én, 68 éves korában csendesen jobblétre szenderült. Született Nagykárolyban, hol atyja, Asztalos György több mint 70 évig volt lelkész s országos-hírű szónok. Kálmán fiát, ki nagymértékben örökölte atyja szónoki tehetségét, a lelkészi pályára neveltette Debrecenben s a theologia elvégzése után előbb Battonyán és Karcagon, majd öreg atyja mellett Nagykárolyban töltötte segédlelkészi éveit. Harminchárom évvel ezelőtt a fábánháza gyülekezet hívta meg egyhangúlag rendes lelkészül.

Néhány évi szolgálat után hangszalagbénulást kapott s ettől fogva nem volt képes hangos szónoklatot tartani, csak gyenge hangon beszélhetett, ami miatt folytonosan segédlelkészt kellett tartania maga mellett.

Egyéb lelkészi teendőit pontosan, lelkiismeretes buzgósággal végezte: új iskolákat, paplakot építtetett, templomot, tornyot kijavított, új harangokat öntetett, melyek őrizni fogják emlékét századokon át. Gyülekezete szeretettel környékezte mindvégig.

Első nejét, Csökö Rózát elveszítvén, másodsorú tíz évvel ezelőtt nősült, elvevén Sáfár Erzsébet okleveles tanítónőt, kivel zavartalan, boldog házasságot élt.

Több hónappal ezelőtt gégebaj támadta meg, melyet hasztalan gyógyított a debreceni klinikán. Végül tüdőgyulladást kapott s az elgyengült testen diadalt aratott a halál.

Temetése július 24-én, vasárnap délután történt. A halott kívánságához képest a ravatal a papilak udvarán állított fel. Oly népes közönség gyűlt össze a szomszéd községekből is, hogy a templomban fele sem fért volna el.

A gyászbeszédet Főris Lajos esperes tartotta szokott ékesszólással s gazdag építő, viaszgató tartalommal. Mellette helyet foglaltak: az egyházmegye gondnoka Péchy László, dr. Szepessy Károly, Kovács István világi tanácsbíró. Az egyházmegye lelkészei közül: Tukacs Lajos volt esperes, Kincses István mátészalkai, Király István ópályi, Szigethy Gyula gebei, Ujlaky Béla hodászi, Ignéczy Sándor mérki, Tukacs János nyírmeggyesi rendes lelkészek, Berecz Sándor hitoktató lelkész, Bíró Gyula segédlelkész Nagyecsedről. Jelen volt még Tivadar Elek g. kath. főesperes és segédlelkésze is. A gyászolók között: Berey József tb. esperes Nagyecsed, dr. Mády Gyula lelkész Újpest. A sirnál Kovács Sándor, segédlelkésze mondott búcsúbeszédet.

Psenyeczky Nagy Zoltán, Debrecen sz. kir. város zeneiskolájának igazgatója, kiváló zongoraművész és zenészerző, sok kulturális intézmény vezetőségének érdemes tagja, aki huszonegy évig volt — 1897-től 1918-ig — a kollégium tanítóképző-intézetének ének- és zene-tanára, áldásos életének 59-ik évében hosszú szenvedés után július 29-én meghalt. Július 31-én temették el a város által adományozott dísz-sírhelyre, óriási résztvevő közönség jelenlétében. A gyászszertartást Révész Imre egyetemi tanár végezte, a sirnál pedig Dancsházy Sándor h.-lelkész búcsúztatta a nagy halottat, aki presbiter és a csapó utcai egyházrész buzgó tanácsnoka volt. Emlékét sok kiváló egyházi zenei mű is őrzi.

Bihari Lajos salánki református lelkész, máramaros-ugocsai egyházmegye főjegyzője, kárpátaljai egyházkerületi tanácsbíró, zsinati és konventi pötag 71. évében, 45 évi lelkészi szolgálat után július 10-én meghalt. Temetésén, 12-én Biki Ferenc esperes imádkozott és Lajos Sándor fancieskai lelkész mondott gyászbeszédet a templomban. Bihari Lajos iskoláit Hódmezővásárhelyen és a teológiát Debrecenben végezte. Kiváló képzettségű, jeles szónok és melegszívű lelkipásztor volt. Az elhunyt egyetlen testvére volt Bihari Gábornak, a debreceni hit-tudományi kar tisztviselőjének.

Papp Lajos szeghalmi református lelkipásztor életének 54. évében, rövid szenvedés után július 16-án elhunyt. Özvegye, négy gyermeke és testvérei gyászolják.

KÜLÖNFÉLÉK

Lapunk legközelebb kettős számmal augusztus 19-én jelenik meg.

A templomok elárverezése most már megakad. A kuria kimondta, hogy ha nincs is erre vonatkozó jogszabály, a törvény lelke diktálja, hogy templomot elárverezni ne lehessen. Ez eddig rendben van. Ebből fog következni az is, hogy a kölcsönt nyújtók nem fognak fedezetül

elfogadni olyan ingatlant, amelyen templom van, mert amiből a hitelező nem elégítheti ki magát, az nem lehet a kölcsönnek fedezet. Ezzel azonban nincs megoldva eladósodott egyházközségeink problémája. Mert elég veszedelem azoknak a kis ekkleziáknak az is, ha csak a közszükségletekre szolgáló ingatlanokat árverezik el tőlük. Pedig esetleg mást is árvereznek. Hallom, hogy sok helyt a *javadalmi földeket* is lekötötték a kölcsön fedezetére jelzálogul. Már ezekre pedig a kuria sem fogja kimondani az elárverezhetetlenséget. Ha pedig ez bekövetkezik, az díjlevélesökkenést is jelent. Tehát nyilvánvaló, hogy ezek az egyházközségek, amikor a kölcsönfelvételt elhatározták, és a felettes egyházi hatóságok, amikor a kölcsönfelvételt jóváhagyták, egyebek közt a díjlevélesonkítás lehetősége veszedelmének is kitétték a kölcsönvevő egyházközséget. Amiből megint csak az következik, hogy — amint ezt már sok esztendő óta sürgetjük — a kölcsönfelvétel elbírálásánál sokkal nagyobb rigorozitással kell eljárni s nem elég megnyugodni abban, hogy a pénzre szükség van, meg hogy a pénzt befektetik, vagy éppen nagyon jól befektetik. Szám-talan nagy vagyont is láttunk már tönkremenni amiatt, hogy a különben kitűnően befektetett kölcsön kamatát nem lehetett elbírn.

Lelkészcseréltetés. A dunántúli mezőörsi református egyházközség Madar Zoltán debreceni segédlelkészt választotta meg lelkipásztorának. A megválasztott lelkészt Isten gazdag áldása kísérje új munkakörében.

Medgyaszay Vince mezőföldi református esperes, a dunántúli egyházkerület főjegyzője most töltötte be lelkipásztori szolgálatának negyvenedik esztendejét. Egyházmegyéje ez alkalommal meleg ünneplésben részesítette a közszeretben álló esperesét.

Adományok. Békely Lajos hajdúszoboszlói református lelkész abból az alkalomból, hogy ebben az évben volt 40 éve annak, hogy a szatmári református főgimnáziumban érettségített, az iskola iránti hálája lerovásaként 2000 Leut adományozott a főgimnázium folyó szükségleteinek a fedezésére. — Özv. báji Patay Gyuláné miskolci úriasszony a Miskolc melletti görömbölyi Tapolcafürdőn 1200 négyszögletes telket ajándékozott 12,000 pengő értékben az ORLE-nak, üdülőtelep céljaira.

A kárpátaljai református egyházkerület püspökét, Bertók Bélát az ungvári országos hivatal hivatalosan is elismerte s ezzel az egyházkerület államjogi helyzete tisztázódott.

Hírek Amerikából. A clevelandi első egyház a tavaszon megkezdte hatalmas új templomának az építését. A munkálatokat magyar tervezők, vállalkozók és munkások látják el. — Jún. 12-én az amerikai összes templomokban „Gyermek-vasárnap”-ot tartottak, mely ki-egészítője az „Anyák vasárnapj”-nak. A predikáció tárgya egységesen az volt, hogy az a szülő nevelje jól a gyermekét, aki a gyermekek

igaz barátjához, a Jézushoz vezérli őket. — Június hó végén, az összes magyar egyházakban megkezdődött a „nyári iskola”; a szünidő alatt ugyanis az amerikai magyar egyházak összegyűjtik a magyar szülők gyermekeit s az összes közismereti tárgyakra oktatják őket, hogy magyarságukban megtarthassák. Emberfeletti munka ez, melyben oroszánrésze van a lelképászoroknak. Aug. végén aztán ünnepélyes nyilvános vizsgára állanak a gyermekek, boldog öröme a kivándorló, de magyarságukat halálíg őrző szülőknek.

* **Istentisztelet a szabadban.** A gyülekezeti belmissziós munkának egyik legáldásosabb formája, a nyári időszakban, a szabadban végzett istentisztelet. Ilyen istentiszteletre gyűltek össze az apagi hívek *Birtha József* lelkészük vezetése alatt a természet legszebb templomában, a községhez közel fekvő kis erdőben. Iskolás-gyermekek, felnőttek, lelkészek és tanítók vezetése mellett kivonultak a szabadba és ott végezték, mely áhitatot keltő istentiszteletüket. Délben aztán a *gyermeksereget és a felnőttek jórészét, mintegy 300 tagot, ingyenes ebédben, gulyáslevesben* részesítette a gyülekezeti adományból, a lelkész feleségének vezetése alatt működő, fáradó vezetőség. Délután tornaünnepély és verseny volt. Szavalatok, énekszámok stb. Feltűnő és mindenkit megkapó volt különösen *Beleneséressy József* ig. tanító irredenta tornajátéka, melyet 50 gyermekkel adatott elő, nagy hatást keltve. Az egész nap igen áldásos hatással volt a gyülekezeti életre.

Hivatalos értesítés.

ad. 118. gh.

1932.

A m. kir. Kultuszminiszterium az 1931—32. évi időszakban felmerült hivatalos portóköltéseknek részbeni megtérítését engedélyezvén, egyházkerületi gazdasági hivatalunk felkéri az egyházközségek nagytiszteletű lelkészi hivatalait, úgyszintén az összes középiskolák igazgatóságait, hogy az 1931 július 1—1932 június 30-ig terjedő állami költségvetési időszak alatt hivatalos levelezésekre fordított költségekről, annak részbeni megtérítése céljából korábbi években is megkívánt (alábbi minta szerint kiállított) szabályszerű hivatalos igazolványt legkésőbb szeptember hó 15-ig feltétlenül s annál is inkább méltóztassanak betérjeszteni, mivel az ezen határidő után bejelentett igények már figyelembe vehetők nem lesznek.

A betérjesztendő hivatalos igazolványban, vagy annak képesen külön bejelentendő az is, hogy mennyi volt az évi postaküldemények száma, s továbbá, hogy a felmerült és igazolt levelezési portóköltésből mily összeg nyert fedezetet költségvetésileg.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr az állami költségvetés pénzügyi helyzetének

megóvása céljából egyes állami segélyezések — s ezek között a szóbanforgó portótérítési segély átalányösszegét is 50%-kal leszállítani volt kénytelen. Ennekfolytán amidőn tájékozással már most tisztelettel közlöm, hogy a bejelentendő igényösszegek csak a múlt évről igényelt térítési összegek 50%-ban lesznek utalványozásra megállapíthatók, s továbbá, hogy eme segélyek továbbmenő leszállításának, esetleg teljes beszüntetésének eshetőségével is számolni kell; egyszersmind tisztelettel felkérem a nagytiszteletű lelkészi hivatalokat, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak az Esperes urak útján közölt 4614—1931. számú leiratában foglaltakra figyelemmel lenni méltóztassanak.

Minta: Hivatalos igazolvány. Mely szerint alulírt postahivatal (postaügynökség) hivatalosan igazolja, hogy ai református lelkészi hivatal 1931. évi július hó 1-től 1932 június hó 30-ig hivatalos (közönséges és ajánlott) levelek postaportója fejében, postakönyvének tanúsága szerint összesen Pfillér, szóval is Pfillér készkiadást teljesített.

Kelt1932. évihó.....n.

P. II.

a postahivatal vezetője.

Debrecen, 1932 augusztus hó 5-én.

Varga Pál,

egyházker. számvevő,
a gazd. hiv. vezetője.

Pályázati hirdetés.

A hajdúnánási református reálgymnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet

a) egy vallásstanári,

b) egy francia-német, vagy francia-magyar szakos tanári állásra a szabályszerű illetményekkel. Mindkét állás egyelőre csak helyettes tanárral tölthetik be.

Pályázhatnak olyan okleveles tanárjelöltek vagy már állásban levő tanárok, kik az a) és b) alatt megjelölt tárgyakból középiskolai tanári képesítést nyertek; az ilyenek a vallásstanári állásnál is előnyben részesülnek.

Pályázók az igazgatótanácshoz intézett és szabályszerű okmányokkal felszerelt folyamodványokat folyó évi aug. 15-ig nyújtsák be a reálgymnázium igazgatóságához. Az állást szept. 1-én kell elfoglalni.

Hajdúnánás, 1932 július 15.

Az igazgatóság.

TARTALOM: Kun Béla: Iskoláink sorsa. — Tudomány: Bevezetés a Barth Károly theológiájába. — Külföld. — Irodalom. — Halottaink. — Különfelek. — Hivatalos értesítés: Körlevél. Pályázat.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

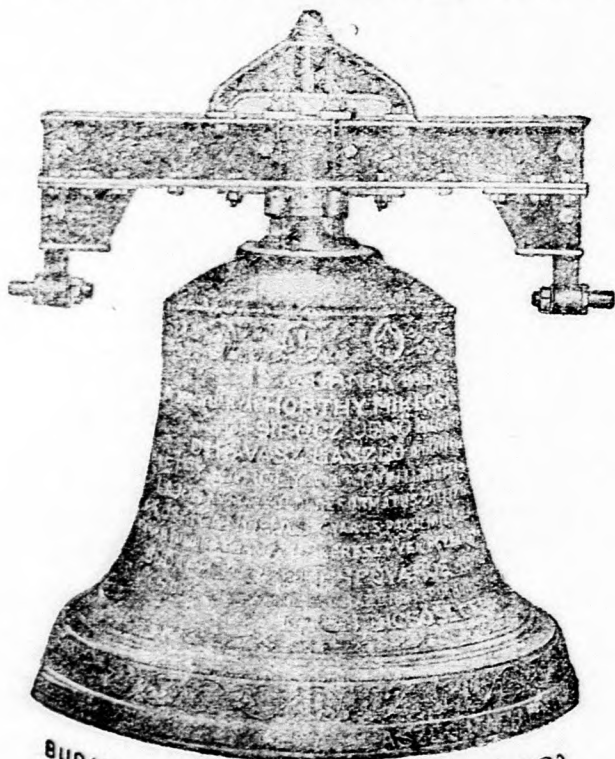
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntöde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő ütőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslr-bördönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-1457

Protestáns egyházi irodalom!

- Dr. Baltazár Dezső:** Elég nékem az Isten kegyelme (Prédikációk) . . . 1.—
— A próbáltatások idejéből —.50
Csűrös: Példának okáért. I. 2.80
Czeplédy Emánuel: Baltazár Dezső református püspök életrajza 2.50
Debreczeni István: Kicsoda ez? (Prédikációk). 5.—
— Sirjatok a sírokkal (Temetési beszédek) 4.—
Dr. Erdős Károly: Méliusz világító lámpásának sugarai. —.30
Fosdick: A szolgálat értelme 4.40
Győry Elemér: A kettős tüzes nyelvek fényében (Prédikációk) 5.50
Dr. Illyés Endre: A magyar református földművelő nép lelki élete 2.90
Dr. Incze Gábor: Keresztelési beszédek 3.—
— A magyar református imádság a XVI. és XVII. században 6.—
— Az Úr áldassék! (57 magyar református lelkész prédikációja az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira) 7.—
Kovács János: Gyalogösvény (52 ifjúsági prédikáció) 4.—
Dr. Sz. Kun Agota: A debreceni református Nagytemplom 3.—
Makkai Sándor: Öntudatos kálvinizmus 3.60
Musnay: Újszövetség 8.—
— János evangéliumának és leveleinek magyarázata 4.—
— A magyar biblia története 1.20
Orosz Tamás: Napsugár a szent berkekben 4.—
Révész Imre: Kálvin élete —.80
— Révész Imre élete 8.—
Dr. Révész Imre: Az ige fénye (Prédikációk). 1.20
Szabó Gyula: Sötétségből világosság legyen! (Prédikációk) 3.—
S. Szabó József: A debreceni református kollégium tanárai és kiválóbb növendékei 3.20
Szalonnás János: A református leány (Kötve) 6.—
Dr. Török István: A Barthi theologia elméleti és gyakorló-lelkészi szempontból —.50
— Barth Károly theológiájának kezdetei 3.—
Varga József: Korálkönyv 6.—
Dr. Vasady Béla: A hit misztériuma 7.—
Vince Elek: Mi láttuk az ő dicsőségét... (Prédikációk) 5.—
Vince Károly: Istennek angyalai 4.—

Fenti művek kaphatók:

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedésben, Debrecen,
Ferenc József-út 26. szám alatt.